

4a Universitat Nova Història: nous avenços en el redescobriment de la nostra història

Autor: Francesc Magrinyà
Data de publicació: 21-08-2017

Crònica d'en Francesc Magrinyà sobre la 4a Universitat Nova Història, que s'ha desenvolupat del 2 al 6 d'agost del 2017 a la vila de Montblanc. Hi han participat gairebé cent vint persones.

Dimecres 2 d'agost es va encetar la 4a Universitat Nova Història a l'antic convent de Sant Francesc, la tercera vegada que aquesta se celebra a Montblanc. La cloenda de la universitat es va esdevenir el vespre del dia 6 d'agost. Durant cinc dies, doncs, la vila de Montblanc va accollir de nou les recerques més innovadores dins l'àmbit de la nostra història o cultura que han estat tergiversats, desfigurats, ocultats o quasi del tot esborrats. Tot s'ha desenvolupat en plena normalitat i seguint quasi del tot el programa establert. Entre ponents i altres convidats, han estat trenta-quatre les persones que han compartit amb els universitaris les seves recerques, el seu saber, les seves reflexions o el seu parer. I han assistit a les jornades gairebé cent vint persones. Tot plegat, representa més de trenta hores d'actes: sigui conferències, llevants de taula, taules rodones, sortides a la natura, concerts o visionatge de pel·lícules.

Acte d'obertura de la 4a Universitat Nova Història

La Universitat va començar puntualment amb l'acte d'obertura o presentació a les 12 del migdia del dia 2 d'agost a la sala de conferències del dit convent de Sant Francesc. Hi van participar quatre persones, cadascuna amb 10 minuts. L'Albert Codinas, en qualitat de president de l'Institut Nova Història, en Francesc Fàbregas, en qualitat de director del setmanari Nova Conca i de El Vallenc i president de l'Associació de la Premsa Comarcal, el batlle de Montblanc Josep Andreu i finalment va cloure aquest acte de presentació el psicòleg Jaume Aspa, que ens va expressar la seva opinió professional sobre la manera d'actuar davant l'impacte psicològic que representen les situacions en les quals ens és revelada una veritat amagada. L'Aspa recomana, en aquests casos, que resseguim el procés de dol i tots els sentiments que comporta (por, rebuig, ràbia, frustració...) i, sobretot, que l'expressem i el reconduïm. Alhora, recomana

que cerquem zones de confort entre les persones que ens estimen, ens escolten, ens accepten i ens ajuden a recuperar l'autoconfiança. El primer plat fort de la jornada va anar a càrrec d'en Llogari Pujol, tèòleg, exageta bíblic i especialista en textos egipcis. la seva conferència s'intitulà Sense Egipte no hi hauria hagut la Bíblia. En Pujol va presentar un recorregut a través del Vell i el Nou Testament i va demostrar els lligams i influències de la cultura egípcia sobre els escrits bíblics. Molts dels relats de la Bíblia es fonamenten en contes egipcis. Havent dinat, l'ex-diputat i portantveu de Súmate Antonio Baños, va parlar, entre altres coses, de la transcendental situació política en la qual està vivint Catalunya, i en va fer un viu elogi per la capacitat de resistència, d'organització i d'unitat dels catalans: una unitat molt transversal, la dels catalans que, partint d'una gran diversitat d'origen i d'opinions s'han posat d'acord per aconseguir un estat propi.

Llevant de Taula amb l'Antonio Baños

La primera ponència de la tarda va anar a càrrec d'en Pep Mayolas, qui ens va aportar una gran quantitat d'informació sobre la veritable figura de Sant Ignasi. Tot apunta que Ignasi va néixer a la ciutat sud valenciana d'Oriola. La darrera exposició de la tarda va anar a càrrec d'en Joanjo Albinyana. En Joanjo Albinyana ens va fer cinc cèntims del fet que el personatge conegut oficialment com Beltrán de la Cueva amaga un Bertran de Sueca i tindria una gran relació amb en Joan Colom i Bertran. Vam acabar la jornada amb una sessió de cinema a la fresca a la Plaça de Sant Francesc. Efectivament, després de sopar, es va visionar la pel.lícula 42º, en la qual s'expliquen les incongruències que s'amaguen rere el Cristóbal Colón que va sortir de Palos de Moguer, mentre que, en canvi, resta palesa la coherència i la versemblança d'un Cristòfor Colom català que va sortir cap a Amèrica des de la vila de Pals.

Cinema a la fresca: visionatge del film 42º, d'en Xevi Mató

Vam encetar el dijous amb la conferència d'en Ximo Gadea sobre el Llibre Utopia (1516) de l'anglès Thomas More (1478-1535). En Gadea pensa que Utopia és un llibre que reflecteix una societat real, no pas fictícia. A l'Illa de la Trinitat. Alhora, és del parer que les cultures ancestrals poden oferir-nos models socials que ens facin de referent en el món d'avui. A tall d'exemple, cita la manera de concebre la vida dels pobles tairona, que viuen a Sierra Nevada de Santa Marta (Colòmbia). A continuació, va intervenir en Felip Rodríguez, qui ens va donar a conèixer les seves investigacions més recents sobre la família coneguda oficialment com Della Rovere, un membre de la qual va ser el papa Sixte IV (un altre, en Lleonard, conegut com da Vinci). Aquesta família cognomenava en realitat Rovira i provenia de la ciutat valenciana de Morella. A continuació, mitja hora abans de dinar, en David Grau va presentar-nos la seva novel·la El defensor de les bruixes (editorial Columna, 2017). Al llibre, s'hi narren les aventures que corre el teòleg i jesuïta Pere Gil per desemmascarar un seguit d'assassinats a Viladrau el 1622. Tot dins d'un ambient de terror, de caça de dones que la Inquisició considerava bruixes, una Inquisició que, sota pretext religiós, exercia de policia dels reis, bo i saltant-se les lleis pròpies de cadascun dels regnes de la monarquia. A quarts de quatre l'Albert Pont, del Cercle Català de Negocis i expert en dret internacional, ens va informar sobre l'estat actual del procés cap a la independència i sobre quins països mirarien amb bons ulls el procés. També ens va recordar què va representar a efectes legals la derrota del 1714/1715: se'ns va arrabassar a tots els catalans la subjectivitat jurídica i política. Alhora, en el nou estat espanyol s'hi instal·là un grup de famílies molt potent, estratègicament molt ben situada dins l'administració i entre les forces vives del país, furibundament anticatalana i que d'aleshores ençà condiciona decisivament i en negatiu la vida política, social i econòmica de tota la Nació Catalana.

Introducció d'en Jordi Bilbeny al taller vivencial sobre la Sardana i la religió de les bruixes

La primera conferència de la tarda va anar a càrrec d'en Jordi Bilbeny, que ens va parlar de la llengua dels ibers i la seva relació amb la llengua catalana, una relació més profunda que no ens pensem. L'iber no seria sinó el basc, com ens ho fan saber molts escriptors del XVI i XVII i els recents desxiframents de textos escrits en aquest idioma, llengua que s'hauria escampat per gairebé tota la península. A la nit, en Lluís Batlle va presentar el seu llibre Sota l'estora del Segle d'Or castellà. Entre d'altres coses afirma que a la primera meitat del XVII es va produir al principat de Catalunya una gran renaixença literària en llengua catalana. uns textos ... que intel·lectuals valencians van ser obligats a traduir al castellà.

Conferència d'en Ximo Gadea sobre la "Utopia" d'en Thomas More

L'endemà divendres al matí va prendre la paraula en Miquel Izquierdo, que ha aplegat molta informació sobre en Cervantes/Servent i Shakespeare. A través d'aquest recull, ha relacionat tots dos escriptors: dues vides paral·leles. En

Marc Vicent Adell continua aprofundint en l'obra i personalitat d'en Garcilaso de la Vega. Les seves recerques en qüestionen el perfil tradicional. L'Adell ha trobat elements textuals, literaris i biogràfics que el vinculen de manera indestriable amb el món català de la primera meitat del segle XVI. L'obra original estava escrita en català i recorda molt la d'en Roiç de Corella i la de l'Ausiàs March, més que no pas la d'en Petrarca. Després, en Bilbeny va presentar el seu darrer llibre La data de naixement d'En Colom, en el qual fa una aferrissada defensa, sempre fonamentada en documents i fent-se ressò de les investigacions dels darrers noranta anys en arxius, del fet que el personatge que s'amaga rere en Colom no seria sinó un membre de la família Colom i Bertran de Barcelona. Seria en Joan Colom i Bertran, un antijoanista i defensor dels Urgell, emparentat amb la família reial portuguesa, una personalitat que a Catalunya es va donar per morta civilment quan s'exilià a Portugal i que en venir de nou més endavant a Catalunya torna a aparèixer en els documents. Va néixer el 1414 i va morir el 1506 molt vell i de mort natural, literalment immobilitzat al llit a causa d'una malura que en la seva màxima manifestació, és típica de persones molt velles: la gota. Havent dinat, l'escriptor Víctor Alexandre va protagonitzar el llevant de taula del dia. També ell es va referir a la decisiva situació en què viu Catalunya. El procés que estem vivint representa un dels moments més transcendentals de la nostra història. I aquest procés el va iniciar una minoria, en paral·lel als pocs investigadors que s'enfronten a la història oficial. De fet, són les minories qui sempre han mogut les coses, són persones que van a contracorrent i que per això són objecte de burla, d'insults i, fins i tot, de presó, tortura i mort. Recordem la Rosa Parks dels Estats Units que no es va voler aixecar del seu seient quan un blanc li ho va exigir. El que va fer el blanc era legal, però no era legítim ni just. Així, quan la legalitat no és justa, aleshores cal transgredir-la si volem ser lliures. I és que la llibertat és el bé suprem que hi ha a la vida. D'altra banda, l'escriptor ens avisa que cal tenir paciència per mirar d'aplegar més i més gent. I és que hem viscut sempre en captivitat i encara hi ha gent que, pel que fa a la independència, veu venir una gran calamitat. L'Alexandre ens recorda que el principal escull per a la nostra llibertat és troba dins de casa. Lluitar contra les nostres servituds i pors és més difícil que fer-ho contra els nostres opositors. Per superar la dependència proposa que siguem més assertius i que ajudem els altres a ser-ne. A 2/4 de 5 de la tarda en Rafel Mompó va començar a desgranar-nos qui s'amaga rere la figura de Juan Ramírez de Lucena, humanista al servei d'Alfons el Magnànim, protonotari apostòlic i ambaixador dels Reis Católics. En Mompó creu que un dels candidats seria un membre de la família Olzina, una nissaga de secretaris tradicionalment lligada als reis catalans. A 2/4 de 7, l'Albert Fortuny va aprofundir en els seus estudis sobre el paisatge que s'amaga rere el quadre de la Gioconda, paisatge que no seria altre que el que envolta la muntanya de Montserrat. A la nit en Marc i Quirze Egea ens van obsequiar amb un concert de cançons i tonades. Al penúltim dia, molts dels participants a la Universitat van matinar. Van fer una sortida per la Pasquala i la Vall, al terme de Montblanc, en la qual en Pere Alzina, consultor i educador ambiental, els va oferir una lliçó de geologia, vegetació, fauna i usos tradicionals del medi. Tot seguit, en Joan Canadell va impartir una conferència sobre la manera com Catalunya va influir decisivament en la configuració de l'Anglaterra de la segona meitat del segle XVI. Només dues dades. Primera: Anglaterra va donar moltes facilitats perquè molts catalans es naturalitzessin anglesos. La segona: en època d'Enric VIII Anglaterra només tenia... dos vaixells de guerra i era un regne pobre. Els catalans,molts d'ells immigrants a Anglaterra, van ensenyar els anglesos a crear una marina i és amb aquesta marina que aquests es van enfrontar amb l'armada invencible contra Felip II. De fet, hi havia molts catalans i moltes senyeres en tots dos bàndols. En Lluís M. Mandado va presentar a la 1h el seu llibre la Revenja Borja, una lectura en clau de l'obra Orlando Furioso, poema èpic en italià que Lucrècia Borja va manar confegir a l'Ariosto. Al seu torn, en Sergi Lara va endinsar-se en la figura del català del Principat Pere Claver, un referent antiesclavista i paradigma de l'humanisme català al Virregnat de les Índies a la primera meitat del segle XVII. La pregunta que ens fem en aquest sentit és la següent: què hi fa un influent jesuïta català a Amèrica si resulta que aleshores els catalans no teníem permís, segons la història oficial, de passar a Amèrica? Acte seguit, en Sebastià Sardiné va reivindicar la figura d'en Ramon Vilana-Perles (Oliana 1663-Viena 1741). En Vilana va ser notari i un acèrrim antifelipista durant la Guerra de Successió. Havia denunciat per fals el testament de Carles II. Va esdevenir protonotari de la Corona d'Aragó amb Carles III d'Habsburg, és a dir, va ser la segona persona més important de la Confederació. Va col·laborar en la compilació de les Constitucions Catalanes de 1705 i les va fer jurar a Carles III de Habsburg i va tenir un paper crucial durant la guerra. I encarem, finalment, el darrer dia. L'Enric Guillot ha fet una investigació sobre el significat dels quatre pals de la bandera catalana. Els quatre pals és un signe antiquíssim, que es repeteix arreu del món. Ara bé, totes les cultures coincideixen a atorgar-li un paper religiós. És el signe de la divinitat. Indiquen el déu sol i la mare lluna. Els nostres comtes el cristianitzen. El vermell indicaria la sang de Crist i el groc, l'Església Catòlica.

Taula rodona: recuperar el passat per guanyar el futur

Acte seguit, hi hagué una interessantíssima taula rodona intitulada Recuperar el pasat per guanyar el futur en la qual van intervenir l'historiador Josep Sort, la historiadora de les modes i presidenta de l'Associació de la Psicoestètica Carles Muñoz-Espinal la Natí Muñoz-Espinal, la periodista i coordinadora de l'associació intercultural Llatins per Catalunya l'Omaira Beltran i, finalment, l'historiador i difusor de l'obra del filòsof Alexandre Deulofeu en Juli Guiérrez Deulofeu. Va presentar i moderar aquesta taula rodona l'Agnès Toda, filòloga i escriptora. Aquest cronista aconsella vivament que els lectors d'aquesta crònica en visionin el videu. Anem acabant, a 2/4 de 5 de la tarda l'Eulàlia Casas i

en Jordi Bilbeny van invitar els universitaris a participar durant més de dues hores en un taller vivencial a l'entorn del significat profund que s'oculta rere la sardana. La sardana també tenia originàriament un significat sagrat: un ball rodó en el qual hi participaven sobretot dones i al centre del qual s'hi erigia un piló que significava el fal·lus. I arribem al final. A dos quarts de vuit l'escriptor i professor universitari de dret constitucional Hèctor López Bofill va cloure la 4a Universitat Nova història reivindicant el valor del dret públic català anterior al 1714. Pensa que cal defensar-lo i promoure'l en el procés constituent actual que estem a punt de començar si guanyem el referèndum i, per tant, la nostra llibertat.

Balanç personal

Per a mi, la 4a Universitat ha tornat a ser un èxit. Un èxit de participació, ja que han vingut al convent de Sant Francesc cent disset persones. I un èxit quant els continguts. Molt diversos i suggestius: hem passat del significat primitiu dels quatre pals i de la sardana i de l'exegèsi bíblica o de l'extensió de l'íber, a la manera de tractar la commoció que representa la revelació de secrets que han estat molt de temps ocults i que de cop i volta han sortit a la llum, o a l'esplèndida natura que pul·lula pels barrancs de la Pasquala i la Vall, al voltant de Montblanc i, finalment, als països que ens poden ajudar en la Catalunya-Estat, que, si tot va bé, és a punt de néixer. I hem continuat pel desemmascarament de l'elit extractiva madrilenya i de les figures com Garcilaso de la Vega, Sant Ignasi i el papa Sixte IV, com també per la reivindicació d'altres personalitats, com en Vilana-Perles. O bé per la reivindicació de les constitucions catalanes del 1705 i la de la subjectivitat jurídica i política de Catalunya.

Visita a les caves del Mas Foraster

Hem aprofundit en el paper dels catalans en la configuració de l'Anglaterra moderna i hem acabat pel tast de vins al Celler del Mas Foraster i pel descobriment de Pals d'Empordà com a port de sortida de l'antijoanista Joan Cristòfor Colom i Bertran, que anteriorment havia estat considerat mort civilment o en rebel·lia i que arriba a Amèrica en nom del rei Ferran amb 78 anys. La Universitat Nova Història, doncs, eixampla i eixampla el seu camp de visió. Un gran progrés. Un èxit, com dèiem. I, en gran part, el devem a la promoció que n'ha fet Nova Conca, la vila de Montblanc, el seu ajuntament i el seu batlle.

No voldríem, però, acabar aquesta ja llarga crònica sense parar esment en les mancances que hem trobat, també, en aquesta 4a. Universitat. Bàsicament en són dues. Primera. Caldria que les intervencions s'espongessin més. Tot hi és massa compacte, hi ha massa informació en un sol dia. Un acaba la jornada atabalat i confús. Nosaltres proposaríem que només hi haguessin intervencions al matí i a la nit, mentre que la tarda restés lliure per a tothom. Seria una manera d'airejar-se. D'altra banda, torno a proposar que s'entreguin als universitaris un dossier amb un guió i un resum de la ponència en qüestió i altres elements que el ponent consideri importants. D'aquesta manera, hom seguiria molt millor els continguts d'aquestes ponències.

En tot cas, aquesta nova tongada de cultura sobre la nostra nació ens ha deixat el cuquet per a la propera Universitat Nova Història. A Montblanc, és clar!

Francesc Magrinyà

Imatge de portada: Cançons i tonades, actuació d'en Marc i en Quirze Egea divendres a la nit del 4 d'agost del 2017